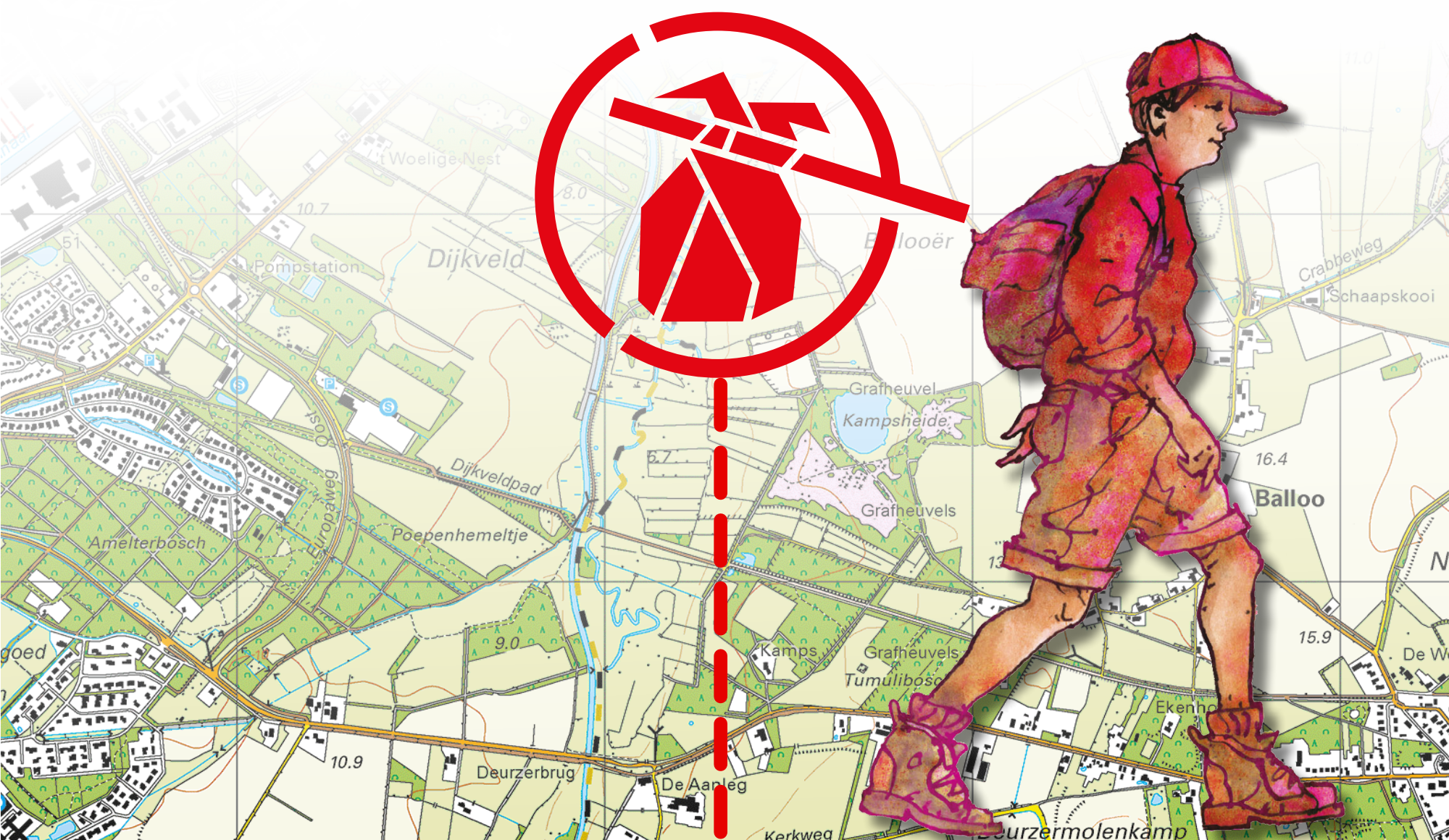

ROUTE K53

Knapzakroute Eext-Anloo

**16 km wandelen door
onbekend Drenthe**

Welkom in Eext en Anloo

Deze Knapzakroute laat u kennismaken met het dorp Eext en omgeving. Onderweg komt u langs maar liefst drie hunebedden. De wandeling volgt de grens van de Groottesch van het dorp en het voormalige Eexterveld en laat u uitgebreid kennismaken met wat vroeger in het dorp het Evertsbos heette. Het bos noemde men naar de familie Everts, Groninger houthandelaren die ruim 200 hectare heideveld tussen Eext en Anloo lieten bebossen. Uiteraard brengt de Knapzakroute u naar het Pinetum Ter Borgh, een fraai wandelpark met honderden verschillende coniferen in alle kleuren, vormen en maten.

Het gedeelte van het Anlooërddiepje dat de Knapzakroute volgt, lijkt nauwelijks aangetast door de tijd: een smal beekdal met een kronkelende beek, weitjes en houtwallen.

Vervolgens komt u het dorp Anloo binnen. U staat meteen tegenover het oudste gebouw van Drenthe. Het tufstenen schip van de Sint-Magnuskerk werd rond het jaar 1100 gebouwd. Via de Zuidesch van het dorp en over het Landgoed Terborgh brengt de route u deels via de eeuwenoude Kerkweg terug naar Eext.

Start

Tik op de nummers voor informatie

Algemene informatie

4

Hoe werkt het?

Uitleg over de route en praktische zaken

5

Routekaart + beschrijving

8

Eext om te beginnen

15

Het landschap van Eext

19

Informatie onderweg

23

De pdf geeft de beste gebruikservaring
in Acrobat Reader of iBooks.

Algemene informatie

Startpunten

Toegangspoort Homanshof
Lunsenhof 20, 9467 PM Anloo
(punt 13 in de route).

[Routebeschrijving via Google.](#)

Eetcafé Homan
Hoofdstraat 12, 9463 PC Eext
(punt 1 in de route).

[Routebeschrijving via Google.](#)

Lengte route 16 km

Op te splitsen in twee lussen:

- Eext (9 km) van 7 rechtstreeks naar 17 te lopen.
- Anloo (9 km) van 13-17 en volgens naar 7-13.

Begaanbaarheid paden

Redelijk te belopen in alle jaargetijden.
Sommige paden kunnen modderig zijn.

Honden

Honden zijn aangelijnd toegestaan.

Hoe werkt het?

5 Informatie onderweg

- Als er onderweg bijzondere dingen te zien zijn, ziet u op de kaart een rode stip met nummer. U kunt doorklikken naar de beschrijving.
- Aan het einde van de achtergrondinformatie staan soms woorden in het blauw, deze verwijzen naar het [Knapzak ABC](#) waar aanvullende informatie te vinden is.

GPX-track

- Met de track kunt u op uw GPS-apparaat lopen of via een GPX-app op uw smartphone. [Download GPX track](#)

Printen

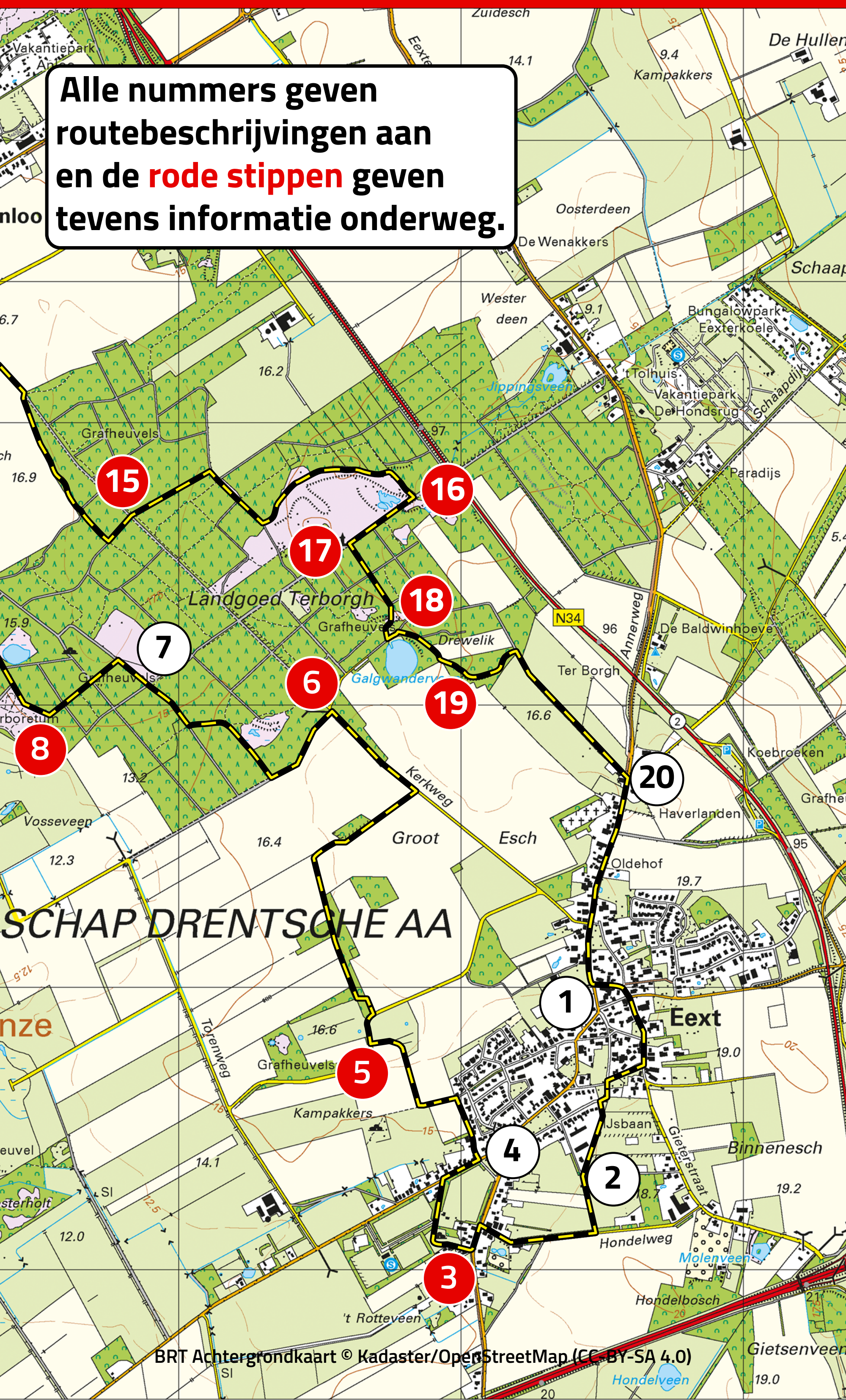
- Gebruik uw eigen printerinstellingen en zie de [tips](#).

Knoppen start en kaart

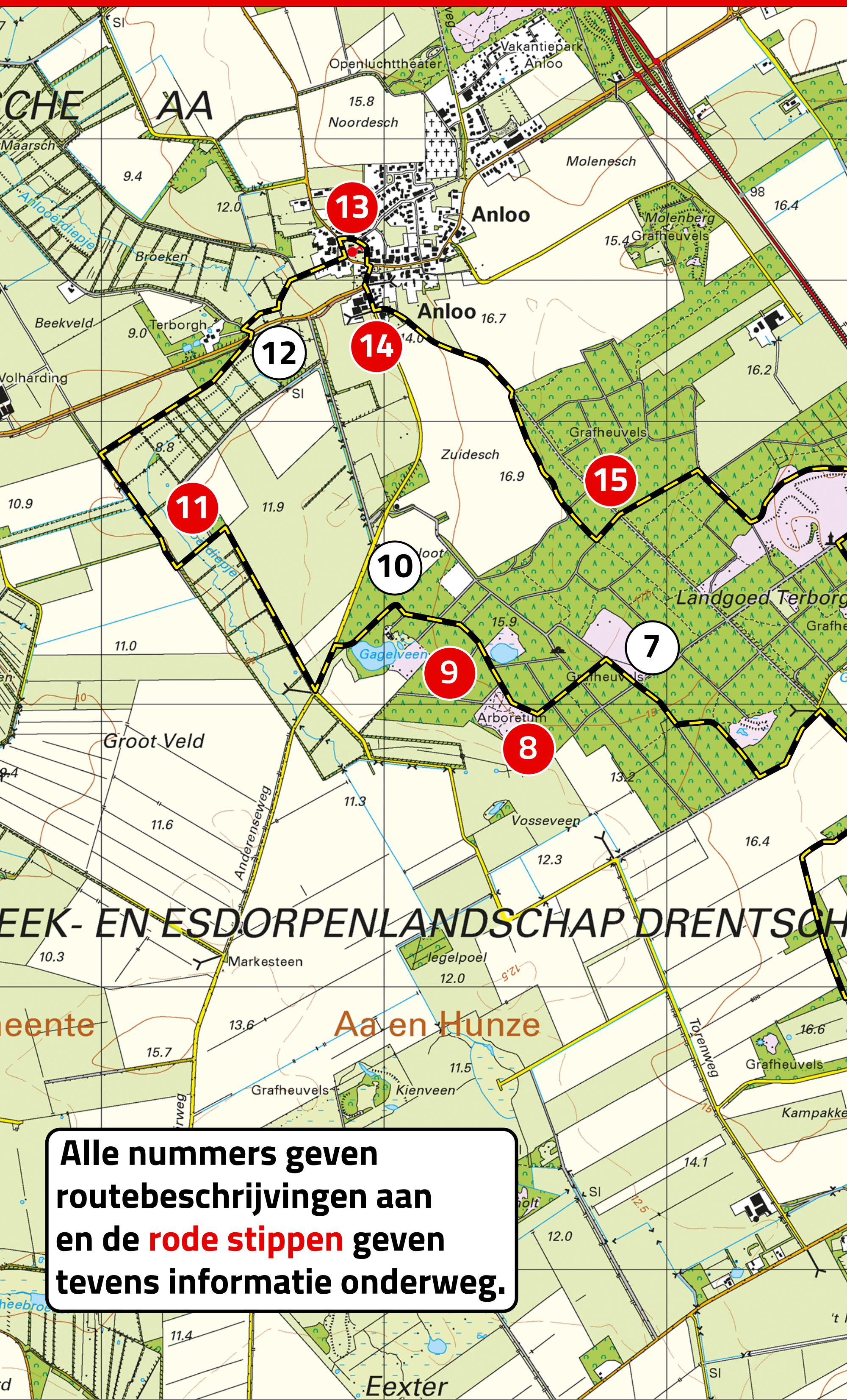
- Met de knop **START** gaat u naar de inhoud.
- Met de knop **KAART** kunt u naar de kaart navigeren en weer terug.

Routekaart 1

Alle nummers geven routebeschrijvingen aan en de **rode stippen** geven tevens informatie onderweg.

Routekaart 2

Routebeschrijving

1 Start

- Vanaf het startpunt rechtsaf richting Eexterveen (is Hoofdstraat). Op driesprong rechts aanhouden. Op kruising rechtdoor (Hoofdstraat).
- Vlak voor de oude schaapskooi bij huisnummer 35 gaat u rechtsaf de Brinkstraat in.
- Op het kruispunt slaat u linksaf en kort daarna moet u weer links. Deze asfaltweg gaat over in een klinkerweg.

2 Ijsbaan

- Voorbij de ijsbaan wordt de weg onverhard. Op de viersprong blijft u rechtdoor lopen.
- Aan het eind gaat u op de verharde weg rechtsaf. U komt uit op een doorgaande weg waar u linksaf slaat.

3 Drie hunebedden onderweg

- Na ongeveer 100 meter gaat u rechtsaf richting hunebed.
- U loopt om hunebed D13 heen en komt op een klinkerweg uit waar u rechtdoor gaat.
- Aan het eind van de weg gaat u rechtsaf.

4 Hunebed D12

- Op de kruising gaat u linksaf het onverharde pad op.
 - Aan het eind gaat u linksaf over de akkers.
 - *Als u in de eerste bocht even rechtdoor loopt, bent u zo bij hunebed D12.*
 - U blijft de zandweg volgen tot een verharde weg.
-

5 Op de grens van es en veld

- Op de verharde weg gaat u rechtsaf.
 - Direct na de bocht neemt u linksaf een onverharde weg.
 - Volg deze bochtige zandweg tot u op een klinkerweg uitkomt.
 - Op de klinkerweg gaat u linksaf.
-

6 De bossen van de familie Everts

- Net vóór het eind van de klinkerweg gaat u linksaf richting Anderen.
- Na ongeveer 300 meter gaat u rechtsaf langs een afsluitbalk het bos in.
- Blijf dit pad volgen. Negeer de zijpaden.
- Op de viersprong, bij een dicht dennenbos voor u, gaat u rechtsaf.

7 Kruisingen

- Loop op de kruising rechtdoor.
 - Neem daarna het eerste pad links.
 - Op de volgende twee kruisingen blijft u steeds rechtdoor lopen.
-

8 Bijzondere bomen in Pinetum Ter Borgh

- Na een bocht naar rechts vindt u aan de linkerkant van het pad een ingang van het Pinetum.
 - *Dit terrein is vrij toegankelijk. Het is een bezoekje meer dan waard.*
 - Vervolg de route rechtdoor.
-

9 Begraafplaats in het bos

- Bij het veentje rechtdoor en volgt het pad.
- *Voor een bezoek aan hunebed D11 gaat u vóór het veentje even rechtsaf.*
- Als u het veentje voorbij bent, is er aan de rechterkant de privébegraafplaats van de familie Everts.
- Negeer de zijpaden en ga op de driesprong schuin naar links.

10 Rotsloot

- Verderop maakt het pad een bocht naar links, blijf het volgen tot aan de doorgaande weg.
 - Op de doorgaande weg gaat u linksaf.
 - Na ongeveer 200 meter gaat u rechtsaf.
-

11 Langs het Anlooërddiepje

- In de tweede scherpe bocht verlaat u het pad en gaat u linksaf bij een paaltje met blauwe kop.
 - U volgt het pad door het weiland. Een bruggetje brengt u naar de overkant van het Anlooërddiepje.
 - U komt op een brede zandweg uit waar u rechtsaf slaat.
 - Neem hierna het eerste pad rechts.
 - Het pad komt op een fietspad uit.
-

12 Bruggetje Anlooërddiep

- Waar de betonverharding van het fietspad weer begint, steekt u de doorgaande weg over en gaat u het pad in.
- Ga na ongeveer 70 meter rechtsaf. U loopt door een weiland en komt over een bruggetje. Ga daarna rechtdoor.

- U verlaat het weiland door een klaphek en gaat op het brede zandpad linksaf.
 - U volgt dit pad tot de kerk van Anloo.
-

13 Magnuskerk

- Bij de kerk gaat u linksaf en direct daarna rechtsaf. U loopt om de kerk heen naar de Kerkbrink.
 - Steek de straat recht over. U loopt langs een restaurant.
 - Op de driesprong linksaf, Anderseweg.
-

14 De Kerkweg over de Zuidesch

- Na ongeveer 100 meter gaat u linksaf richting Eext.
 - Bij het bos aangekomen gaat u rechtsaf langs de bosrand.
 - Aan het eind van de akker loopt u via een klein pad rechtdoor het bos in.
 - Op de volgende kruising gaat u linksaf.
-

15 Oude bosjes tussen es en veld

- U steekt het fietspaadje en de zandweg over en gaat langs een afsluitbalk rechtdoor.
- Aan het eind van dit pad gaat u rechtsaf.
- Bij het veerooster blijft u rechtdoor lopen.

- Als u bij het heideveld aankomt, loopt u linksaf een smal paadje op.
- Volg dit kronkelende pad langs het heideveld.

16 De aangeklede natuur van Dirk Everhard Everts

- U verlaat het heideveld door het klaphek. Hier gaat u rechtsaf.

17 Het oorlogsmonument bij het onderduikershol

- Vlak vóór het verzetsmonument gaat u linksaf.
- Op de volgende kruising moet u rechtdoor.
- Waar het pad naar links buigt, gaat u rechtsaf een klein paadje in.

18 Galg bij het Galgwanderveen

- Na enkele heuveltjes komt u op een breder zandpad bij het Galgwanderveen uit. Op dit zandpad gaat u linksaf en direct weer rechtsaf.

19 Het Drewelik op het veld

- Even later komt u langs een akker in het bos. Dit is de kampontginning Drewelik.
- Blijf dit pad volgen tot u bij een brede zandweg komt waar u rechtsaf gaat.

20 Haverlanden

- Aan het eind van het zandpad slaat u rechtsaf.
- Op driesprong bij richtingaanwijzer bent u weer bij het startpunt.

SCHOOLPLAAT EEXT COLLECTIE: ONDERWIJSMUSEUM ROTTERDAM

Eext, om te beginnen...

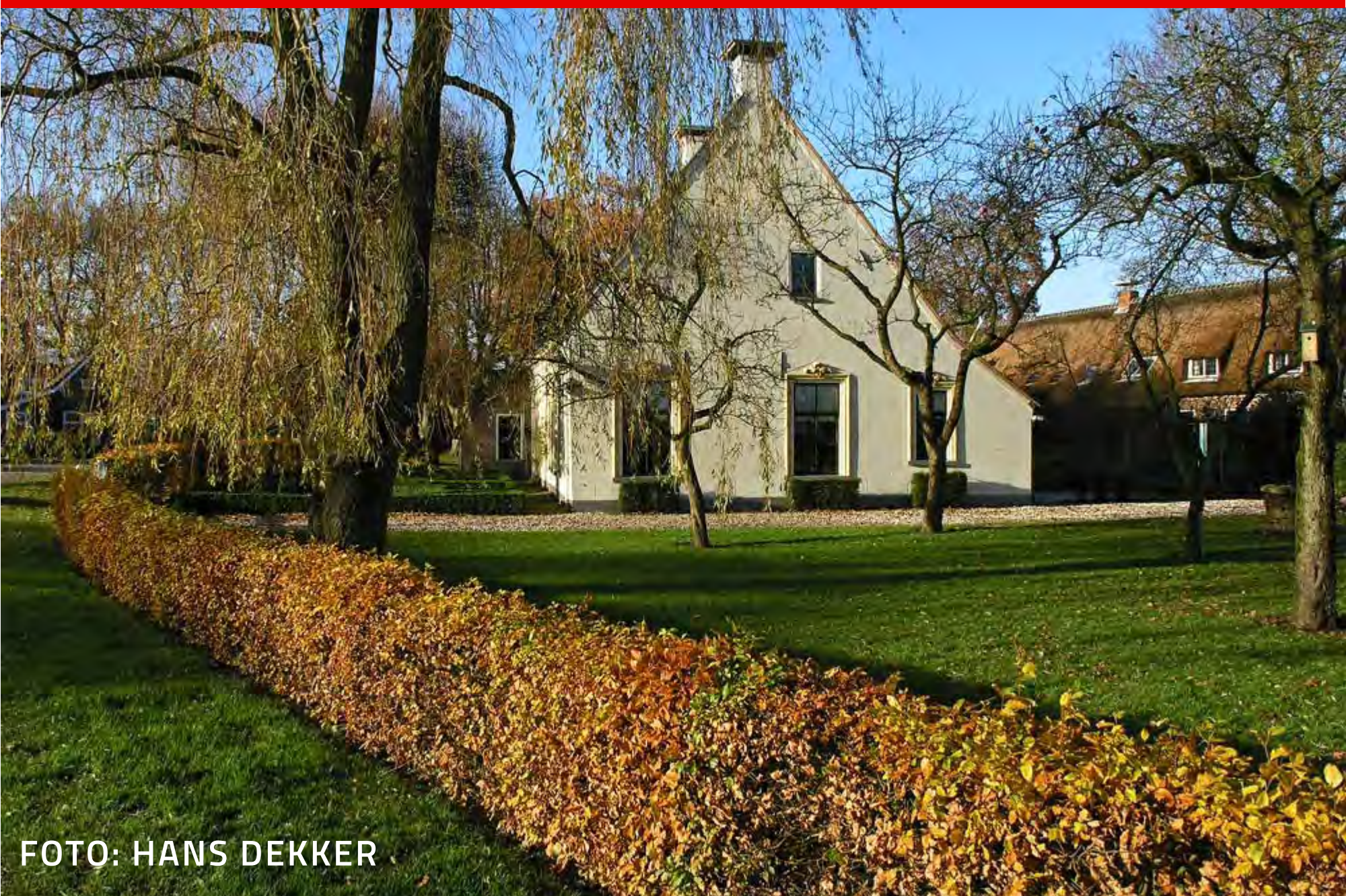
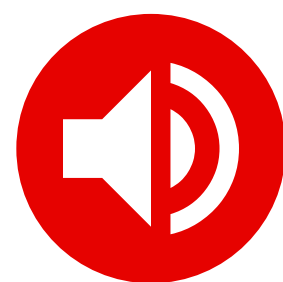

FOTO: HANS DEKKER

Eext is een oud Drents esdorp dat al vroeg in de middeleeuwen ontstaan is op een prima plek in het Drentse landschap. De eerste Eexters legden hun akkers aan op de flanken van de Hondsrug waar keileem de bodem vruchtbaar maakte. Aan de rand van de akkers bouwden ze hun boerderijen. Uitgestrekte groenlanden in het Hunzedal zorgden voor voldoende weidemogelijkheden en flinke wintervoorraden hooi. Ook aan heideveld voor de schaapskudde had het dorp geen gebrek. De dorpsnaam werd in 1309 voor het eerst vermeld en werd toen geschreven als Esethe.

Luister naar het hele verhaal

START

15

KAART

SCHILDERIJ VAN EGBERT VAN DRIELST COLLECTIE: DRENTS MUSEUM

Landschapsschilder Egbert van Drielst (1745-1818)

Egbert van Drielst raakte gecharmeerd van het Drentse landschap. Hij legde het in honderden tekeningen en schilderijen vast die gretig aftrek vonden in het westen van het land. Eext was zijn favoriete dorp. Vanaf 1772 bracht Van Drielst minstens zeven keer een flink deel van de zomer in de dorpsheerberg door. Het liefst tekende hij in het dorp de hoogopgaande eiken met hun grillige takken en de oude boerderijen met hun bemoste daken.

Het hart van het dorp

FOTO: HANS DEKKER

Aan de rand van één van de zeven brinken die het dorp Eext rijk is, ligt deze oude schuur die deels als schaapskooi gediend heeft. Het gebouw stamt vermoedelijk uit de achttiende eeuw. Boven de terugliggende toegangsdeur heeft de schaapskooi een zogeheten onderschoer. Deze ontstaat als je het dak laat doorlopen richting de zijmuren.

In Eext staat aan de Stationsstraat 58 dit fraaie negentiende-eeuwse boerderijtje. Het is een van de acht Eexter boerderijen die op de monumentenlijst staan. De oudste boerderij van het dorp vindt u aan de Kerkstraat 26 en stamt gedeeltelijk uit 1709.

FOTO: HANS DEKKER

FOTO: HANS DEKKER

Pas in 1841 kreeg Eext een eigen kerk. Het kerkje is een zogeheten Waterstaatskerk en lijkt sinds hij gebouwd werd, nauwelijks veranderd. Koning Willem I besloot in 1824 dat voor nieuwbouw en verbouw van kerken voortaan koninklijke goedkeuring nodig was. Voor dat toezicht werden ingenieurs van het ministerie van Waterstaat ingeschakeld.

Het kerkje is eigendom van de [stichting Oude Drentse Kerken](#).

Het landschap van Eext

De Knapzakroute Eext brengt u over de flanken van de Hondsrug en door het beekdal van de Drentsche Aa. Zelf vormt de Hondsrug de waterscheiding tussen het Hunzedal en het gebied van de Drentsche Aa. Onderweg maakt u kennis met de dorpsgebieden van Eext en Anloo, met hun essen en groenlanden en met het grote heideveld dat zich vroeger als een grote kale vlakte tussen beide dorpen uitstreckte.

Ten westen en noorden van het dorp Eext lag vroeger het uitgestrekte Eexterveld. In de natte delen van het veld ontstonden het Scheebroekenloopje dat ten noordoosten van het dorp Anderen op het Rolderdiep uitkomt, en het Anlooërdiepje dat richting Oudemolensche Diep stroomt.

Tussen de Zuidesch van Anloo en het Eexterveld lag een eeuw geleden nog een oud productiebos van de Anlooër boeren dat bestond uit eikenhakhoutbos en strubben. Hier haalden de boeren vroeger hun timmerhout en brandhout vandaan.

Het noordelijke deel van het Eexterveld is met

name in de jaren twintig van de vorige eeuw door een particuliere grondeigenaar ontgonnen en bebost.

De dorpsnamen Anloo en Eext hebben beide iets met bomen te maken. De uitgang 'loo' die we in veel oude Drentse dorpsnamen tegenkomen, betekent bos of open plaats in het bos. In de naam Eext komt 'eke' ofwel 'eik' voor.

Deze kaart (blz 21) toont de situatie in Eext rond het jaar 1900. Van noord naar zuid loopt over de kaart de inmiddels verharde belangrijke noord-zuidverbinding tussen Coevorden en Groningen die voor de nodige levendigheid en handel in Eext zorgde. Ook de weg naar Gieten is op dat moment reeds bestraat. De oude Kerkweg vanuit Eext links omhoog naar Anloo was (en is grotendeels nog steeds) onverhard. Eext is aan alle kanten omgeven door essen en jongere akkercomplexen. De landbouwgrond in het noorden (o.a. de Kampakkers) hoorde bij het buurdorp Annen. Aan de rechterkant van de kaart begint het Hunzedal. Veldnamen als Koebroeken illustreren duidelijk dat het hier om beekdalgrond gaat die als weiland in gebruik was.

START

21

KAART

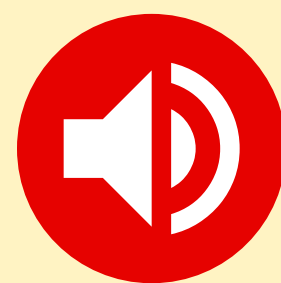

BRON: DRENTS ARCHIEF

Een ooggetuige onderweg

Na zijn trouwen verhuist Jantinus Enting in 1962 naar Eext. Hij krijgt er een baan bij de Coöperatieve Zuivelfabriek Eendracht. Na een half jaar is hij 'melkwinningsadviseur' in de buitendienst. De fabriek heeft dan ongeveer 650 aangesloten boeren die hun melk nog allemaal in bussen aanleveren.

**Luister naar het verhaal
van Jantinus Enting**

3 Drie hunebedden onderweg

Deze Knapzakroute brengt u langs drie hunebedden. Ze hebben de nummers D11, D12 en D13. Deze nummers zijn destijds aan de hunebedden gegeven door de bekende archeoloog professor Van Giffen. Hij bedacht een systeem waarbij hij de hunebedden destijds van noord naar zuid met de klok mee ging nummeren. De letter D vóór het cijfer slaat op Drenthe. D13 bij de sportvelden van Eext is het eerste hunebed waar u tijdens de route langs komt. Het is meteen ook het meest bijzondere van het drietal. Als geen ander Drents hunebed laat dit Eexter hunebed namelijk zien dat het trechterbekervolk ze 5000 jaar geleden als grafkel-

FOTO: HANS DEKKER

START

23

KAART

ders gebouwd heeft. Rond 1730 werd dit hunebed ontdekt door een boer die met een ijzeren staaf in de grond prikte op zoek naar stenen. Op deze plek hoorde hij een hol geluid onder de grond. Hij meende onder de grond een stem te horen en al snel kreeg het bergje in het dorp de naam Stenberg.

De Eextenaren ontdekten dat hun dorpsgenoot op een deksteen van een grafkelder gestoten was. De dekstenen waren spoedig verdwenen. In 1976 werd één ervan vlakbij het dorp teruggevonden.

Na punt 4 in de route passeert u op de Kampakkers het kleine hunebed D12. Verderop in het bos op Landgoed Terborgh komt u na punt 8 langs hunebed D11.

[HUNEBED](#)

5 Op de grens van es en veld

Ten westen van de Grootesch en de Kampakkers lag vroeger het uitgestrekte Eexterveld dat gezamenlijk eigendom was van de boermarke van Eext. Zoals overal elders in Drenthe besloten ook de Eexter boeren op een gegeven moment om hun heideveld te verdelen onder de markegenoten. In Eext gebeurde dat in 1869.

BRON: DRENTS ARCHIEF

Geert Landweer fotografeerde in 1890 de schaapskudde van Eext.

Pas in de twintigste eeuw werd het grootste deel van het Eexterveld ontgonnen. Het vanuit agrarisch oogpunt minst interessante gedeelte in het noorden op de grens van de boermarke Anloo werd aan de familie Everts verkocht die het veld beboste. De rest van het veld bleef eigendom van de Eexter boeren.

Tijdens de wandeling volgt het pad de grens van de Grootesch en het veld dat relatief laag ligt. Het grootschalige karakter stamt uit het begin van de jaren zeventig toen er een ruilverkaveling uitgevoerd werd.

[HEIDEONTGINNING, HEIDEVELD,
RUILVERKAVELING, SCHAAPSKUDDE](#)

6 De bossen van de familie Everts

FOTO: HANS DEKKER

Het ruim 200 hectare grote bosgebied tussen Eext en Anloo heet tegenwoordig Landgoed Terborgh. In de dorpen in de omgeving echter noemen ze het bos nog vaak het Evertsbos, naar de familie Everts die de bossen in de eerste helft van de twintigste eeuw liet aanleggen. De geschiedenis van het Evertsbos begon met Everhardus Everts die met de dochter van de Wildervankster scheepsbouwer Meihuizen trouwde. Everts ging voor het bedrijf hout uit Rusland en Scandinavië importeren. De opkomst van de stalen schepen zorgde ervoor dat de scheepsbouw steeds minder belangrijk werd en de naam van het bedrijf veranderde in Rondhoutzagerij Meihuizen.

Everts was een enthousiast jager die zijn jachtterrein van de boeren van Anloo pachtte. In 1910 kon hij van een van de boeren een stukje heideveld kopen waar hij grove den liet aanplanten. Hij deed het vooral om het wild wat beschutting te bieden in de kale vlakte tussen Eext en Anloo. Het bosje van Everhardus Everts zou het begin worden van Landgoed Terborgh. Dit deel is nog steeds bekend als 'Opa's bosje'. Zoon Dirk Everhard Everts volgde in 1920 zijn vader op als mede-eigenaar van het bedrijf dat inmiddels Rondhoutzagerij Wildervank was gaan heten. De jonge Everts zag brood in de productie van inlands hout en kocht in de loop van de tijd zo'n 200 hectare heideveld tussen Eext en Anloo. Rond 1928 werd een groot deel ontgonnen en ingeplant door de Heidemij. Daarna gebeurde dat door eigen personeel van Everts, onder aanvoering van voormalig jacht-opziener Maas Pluim. In 1930 was reeds 150 van de 210 hectare in bos veranderd. In 1937 richtte de familie de N.V. Bosaanplanting Ter Borgh op. Een succesvolle onderneming is het Evertsbos nooit geworden. Bekend is dat er bij de dood van Dirk Everhard Everts in 1952 nog nooit een cent verdiend was aan de bosbouw. Sinds 1960 valt Landgoed Terborgh onder de

Natuurschoonwet en is het voor het publiek opengesteld. Tien jaar later kocht Staatsbosbeheer het grootste deel van het landgoed. Zo'n 45 hectare is nog steeds eigendom van leden van de familie Everts.

[BOS, LANDGOED](#)

FOTO: HANS DEKKER

8

Bijzondere bomen in Pinetum Ter Borgh

Tijdens zijn zakenreizen naar Scandinavië en Noord-Amerika was Everhard Everts jr, zoon en opvolger van Dirk Everhard, altijd onder de indruk van de naaldwouden en de machtige coniferen. Hij raakte geïnteresseerd in

naaldbomen en besloot in het Evertsbos een pinetum, ofwel een park met een collectie coniferen aan te leggen.

Ger Bootsman, hortulanus van Pinetum Blijdenstein in Hilversum, kreeg de opdracht de meest geschikte plaats voor de naaldbomenverzameling te zoeken. Zijn keus viel op een bijna twee hectare groot perceel aan de zuidwestkant van het bos. Bootsman moest er van de eigenaar 'iets moois van maken'. Het ging Everhard Everts niet om de volledigheid van de verzameling of een systematische rangschikking, maar om de fraaie compositie van het geheel. Het pinetum werd in 1954 aangelegd. Inmiddels omvat de collectie ca 600 verschillende soorten.

Bij de overdracht van het Evertsbos aan Staatsbosbeheer werd het pinetum aan de Stichting Pinetum Ter Borgh Anloo geschonken. Het park is vrij toegankelijk. Als u de Knapzakroute uitbreidt met een rondje pinetum, kunt u thuis eerst even op www.pinetumanloo.nl kijken.

U vindt op de site naast tientallen schitterende foto's onder andere ook een plattegrondje met de vijftien meest markante bomen uit de verzameling. [\(zie ook blz 43\).](#)

9 Begraafplaats in het bos

Een eindje voorbij het derde hunebed brengt de Knapzakroute u vlakbij het toegangshek van de privé-begraafplaats van de familie Everts. Tot 1964 bood de wet grondeigenaren de mogelijkheid om in eigen bodem te worden begraven. Voorwaarde was onder andere dat de begraafplaats tenminste 50 meter van de bebouwing verwijderd moest zijn. In de nieuwe Wet op de lijkbezorging is deze mogelijkheid inmiddels geschrapt.

Toen in 1936 de echtgenote van Dirk Everhard Everts overleed, kreeg de familie toestemming van de toenmalige gemeente Anloo om haar in het eigen bos te begraven. Ook Dirk Everhard Everts en hun nazaten mochten hier begraven worden. Het bosperceel waar het privé-kerkhof deel van uitmaakt, is nu eigendom van de Stichting Grafplaats Ter Borgh.

11 Langs het Anlooërddiepje

De route volgt het pad langs het ongerepte beekdal van het Anlooërddiepje. Enkele kilometers verderop komt het beekje uit in het Oudemolensche Diep. Dit gebied maakt onderdeel uit van het [Nationaal Park Drentsche Aa](#).

FOTO: HANS DEKKER

In 1625 verdeelden de Anlooër boeren hun gezamenlijke 'marsch en brouck'. Langs de beek zijn nog heel mooi de houtwalletjes te zien waarmee de boeren destijds hun percelen van elkaar gingen scheiden. Ook de beekdalbegeleidende houtwal langs het pad, die onder andere de schapen bij het sappige gras vandaan moest houden, is langs het grootste deel van het Anlooërdiepje bewaard gebleven.

[BEEKDAL, HOUTWAL](#)

13 De Magnuskerk van Anloo

De dorpskerk van Anloo is waarschijnlijk het oudste gebouw van Drenthe. Het schip (middengedeelte) van de huidige kerk dateert

van rond 1100. Bij opgravingen in de kerk zijn de restanten gevonden van vijf oudere houten kerkjes die uit de negende en tiende eeuw moeten stammen. Anloo was een van de zes Drentse 'oerparochies' die vrij snel na de kerstening door Angelsaksische missionarissen in Drenthe ontstonden. De andere vijf waren

FOTO: HANS DEKKER

Vries, Rolde, Beilen, Diever en Sleen. Het romaanse schip is opgetrokken uit tufsteen. Deze vulkanische steensoort werd in onze streken als bouw materiaal gebruikt vóór men over baksteen beschikte. De tufsteen moest honderden kilometers ver uit het Duitse Rijnland per wagen en schip hierheen gebracht worden. Pas in de loop van de twaalfde eeuw werd in Noord-Nederland voor het eerst lokale

baksteen toegepast.

De grotendeels bakstenen toren van de Anlooër kerk is waarschijnlijk in de tweede helft van de twaalfde eeuw gebouwd. Het lage koor met zijn hoge ramen moet rond 1260 gebouwd zijn. De toren kreeg in 1757 de huidige puntige spits en werd in 1895 'verfraaid' met een merkwaardig trapgeveltje.

De kerk van Anloo is destijds gewijd aan Sint Magnus, de bisschop van het Zuid-Italiaanse Trani die na zijn marteldood in de derde eeuw heilig verklaard werd. Zijn sterfdag werd in de katholieke kerk op 19 augustus herdacht. Op 'Sonte Magnusdaghe' vergaderde de Etstoel, de hoogste Drentse rechtbank, elk jaar in de kerk van Anloo. In de loop van de zeventiende eeuw werden deze zittingen naar het nieuwe bestuurscentrum Assen verplaatst.

Sinds 1988 herleven in Anloo op de derde zaterdag van augustus de oude tijden als de Etstoel in het dorp vergadert en er een oude rechtszitting wordt nagespeeld. Zie voor meer informatie www.etstoel.nl. Meer informatie over de geschiedenis van Anloo vindt u in de knapzakroute Anloo-Schipborg.

[KERSPEL, MIDDELEEUWEN](#)

FOTO: HANS DEKKER

14 De Kerkweg over de Zuidesch

Anloo heeft drie essen: de Noordesch, de Molenesch en de Zuidesch. U verlaat het dorp via de oude kerkweg naar Eext. De Zuidesch was vroeger omgeven door aarden eswallen die met struikgewas begroeid waren. Ze moesten ervoor zorgden dat het vee wegbleef uit de akkers. De oude veldnaam Walakkers herinnert hier nog aan.

Tussen de Walakkers en het huidige bos lag vroeger de Telgenkamp. Het woord 'kamp' duidt op een jongere ontginning. Op de Telgenkamp werden eikels gezaaid om er de eiken te kweken die later op de brinken en in het bos werden aangeplant.

[ES, KAMP](#)

START

34

KAART

15 Oude bosjes tussen es en veld

Terug op Landgoed Terborgh voert de route door een voormalig stukje eikenhakhout en het strubbenbos dat erachter ligt. Deze bosjes zijn veel ouder dan de bospercelen die de familie Everts liet aanplanten, want ze stammen van vóór de ontginning van het veld. Dit oude gebruiksbos bleef gespaard omdat de familie Everts een deel van het bos niet kon aankopen. Sommige bospercelen zijn overigens nog steeds particulier eigendom.

Er bestaat een duidelijk verschil tussen een eikenhakhoutbos en strubbenbosjes. Op de oude topografische kaart [\(blz 21\)](#) ziet u linksboven tussen de es en het hunebed een deel van het gebied egaal groen ingetekend en daarnaast een soort vlekkerige overgang met het paars gekleurde veld. Het egale gebied is eikenhakhout, het vlekkerige deel zijn de strubben.

Ter bescherming van de boompjes mochten de schapen niet in de hakhoutbossen komen. De strubben vormden het overgangsgebied waar ze wél in mochten. Gevolg was dat daar steeds grotere open plekken ontstonden, en dat de boompjes er laag bleven en grillige vormen kregen. Tussen het eikenhakhoutbos en de strubben lagen wallen waar de herder zijn kudde halt

moest laten houden. Delen van de oude wallen-structuur en de strubben zijn aan de rand van het Landgoed Terborgh nog steeds herkenbaar.

[BOS, STRUBBE](#)

16 De aangeklede natuur van Dirk Everhard Everts

Op het Landgoed Terborgh zijn een paar veentjes en kleine heiderestanten bewaard gebleven. Waarschijnlijk loonde het niet om deze stukken te ontginnen. Dirk Everhard Everts liet deze snippers natuur min of meer 'aankleden' om ze aan te passen aan het landgoedkarakter van het Evertsbos. Aan de rand van het heideveldje ziet u bijvoorbeeld hemlocksparren, reuzenzilversparren, bijzondere soorten lijsterbessen, krenten, grauwe elzen en rododendrons. Het veentje werd opgevrolijkt met waterlelies.

FOTO: KARLA LEEFTINK

17 Het oorlogsmonument bij het onderduikershol

Enkele tientallen meters achter het oorlogsmonument herinnert een kuil aan het onderduikershol waar zich in de Tweede Wereldoorlog met toestemming van de familie Everts regelmatig verzetsmensen schuilden. De ellende begon toen Duitse soldaten in oktober 1944 tijdens een oefening plotseling de geur van gebraden vlees roken. Ze gingen op onderzoek uit en ontdekten het onderduikershol. Vier van de vijf aanwezige verzetsmensen

wisten te ontkomen. De vijfde, een architect uit Veendam, werd opgepakt evenals Everhard Everts omdat die van het een en ander geweten zou hebben. Everts werd na een maand vrijgelaten, de architect werd later door de Duitsers gefusilleerd.

Enkele dagen voor de bevrijding van dit deel van Drenthe, op 8 april 1945 werden tien verzetsmensen op de plaats van het voormalige onderduikershol door de SD doodgeschoten. De lichamen werden in de kuil gegooid en met een laagje aarde bedekt.

Twee dagen later zag een inwoner van Eext er een grote plas bloed liggen en ontdekte het massagraf. De slachtoffers zijn daarna op het kerkhof van Anloo begraven. Hun namen staan op de gedenksteen.

18 Grafheuvels in het bos

Op verschillende plekken op Landgoed Terborgh liggen grafheuvels. Er hebben er vroeger ongetwijfeld veel meer gelegen maar een deel van de heuvels is bij de ontginning met de grond gelijk gemaakt.

Archeologen kwamen tot de ontdekking dat de hunebedden en de grafheuvels min of meer als een soort lint door het landschap slingerden. Mogelijk is hier sprake geweest van een oude weg waarlangs in de prehistorie grafmonumenten gebouwd werden.

Rond 2800 v.Chr. hielden de nazaten van de trechterbekercultuur op met het bijzetten van hun doden in de hunebedden. Ze gingen hun

doden individueel begraven en markeerden de plekken met aarden heuvels. De grafheuvels op Terborgh dateren deels uit de late steentijd, deels uit de bronstijd.

[GRAFHEUVEL, PREHISTORIE](#)

FOTO: HANS DEKKER

18 Een galg bij het Galgwanderveen?

Het Galgwanderveen ligt tussen Landgoed Terborg en de Groottesch van Eext. Zou op één van de heuvels bij het ven ooit een galg gestaan hebben? De veldnaam 'galgewant' is waarschijnlijk al in de middeleeuwen gegeven aan de akkers die aan de noordrand van de Groottesch lagen. De term 'want' geeft aan dat de akkertjes allemaal even lang waren en in dezelfde richting lagen.

Het boek *Over galg en rad* uit 2010 van Wijnand van der Sanden en Henk Luning waarin onder andere de Drentse galgenbergen aan een uitgebreid onderzoek onderworpen zijn, noemt de mogelijke aanwezigheid van een middeleeuwse galg bij het Galgwanderveen wel, maar de auteurs hebben er geen nadere informatie over kunnen vinden.

Een tweede verklaring is dat het voorvoegsel 'galg' mogelijk afgeleid is van 'gallig'. Schapen waren 'gallig' als ze aan de besmettelijke dierziekte leverbot leden. De ziekte wordt veroorzaakt door een wormpje met de naam leverbot. De larven ontwikkelen zich in het water en hechten zich via de leverbotslak aan waterplanten. Worden deze planten door schapen gegeten, dan kan de parasiet in de

FOTO: HANS DEKKER

darmen van het dier met zijn verwoestende werk beginnen. De Eexter kudde kwam regelmatig langs het Galgwanderveen op weg naar het veld.

Overigens ligt niemand in Eext echt wakker van de onduidelijkheid over de herkomst van de naam Galgwanderveen. Niemand in het dorp noemt het veentje namelijk zo. Voor Eextenaren is het sinds jaar en dag de Visplas. In de loop van de jaren transformeerde het zure veentje in een voedselrijk viswatertje.

VELDNAAM

19 Het Drewelik op het veld

Ten oosten van het Galgwanderveen ligt een oude kampontginning met de naam Drewelik. Regelmatig hadden de Drentse dorpen vroeger behoefte aan nieuwe akkers. Soms werden de essen uitgebreid, maar regelmatig kwam het ook voor dat op een gunstige plek op het veld nieuw bouwland aangemaakt werd. Zo'n 'eilandje' nieuw land wordt een kampontginning genoemd.

De naam Drewelik, die dit kleine akkercomplex kreeg, komt vaker voor in Drenthe. Zo komen bij de dorpen Bonnen, Gasselte en Ansen varianten voor als Drieveling en Dieveling.

Telkens gaat het om een klein kampje n t buiten de es. Waar de naam vandaan komt, is niet helemaal duidelijk. ‘Drewen’ of ‘drieven’ kan zoveel betekenen als bewerken of ontginnen. Ook is er het Nederduitse woord ‘drevelinge’ dat twist of strijd betekent. In het laatste geval is Drewelik een stuk land waar in het dorp onenigheid over was.

[KAMP](#)

DALKRUID - FOTO: HANS DEKKER

Dinosaurusboom

In het Pinetum Ter Borgh ([punt 8 in de route](#)) staan verschillende boomsoorten die door de eigenaar als 'markante bomen' bestempeld worden. De Japanse notenboom (Ginkgo biloba) heeft van deze bomen wellicht de merkwaardigste en in elk geval de langste geschiedenis.

Luister naar het hele verhaal

Streekinformatie

Dorpsmuseum De Kluis

Middenstraat 3, 9463 PP Eext

www.dorpsmuseumdekluiseext.nl

Colofon

Teksten: Bertus Boivin

Route advies: Roelof Huisman, Tea Snippe (BOKD)

Cover illustratie: Marcel Leuning

Projectcoördinatie: Hanna Schipper
(Het Drentse Landschap)

Topografie: ArcGIS online en Kadaster/OpenStreetMap

Vormgeving: Smartmobiletour.nl

Deze digitale knapzakroute is mede mogelijk gemaakt door:

Recreatieschap Drenthe

Gemeente Assen

gemeente Tynaarlo

G E M E E N T E

N O O R D E N V E L D

Gemeente Westerveld

G E M E E N T E
MIDDEN-DRENTHE

provincie Drenthe

START

45

KAART

Heeft u genoten van deze wandeling en wilt u nog meer onbekende paden ontdekken?

Download meer routes via

www.eindjeomindrenthe.nl

en kijk voor aanvullende informatie op

www.knapzakroutes.nl.

Volg ons op:

Het Drentse Landschap

